

สารกวีศิลป์ศิลปากร

FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๓๗ ISSN 0857-572X

Cardes

อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

ปราสาทเมืองสิงห์ เป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตั้งอยู่ที่อำเภอไทรโยค ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นที่ราบริมฝั่งด้านทิศเหนือของแม่น้ำแควน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่มีภูผาล้อมรอบมีกำแพงและคูน้ำคันดินเป็นชั้นๆ แนวกำแพงเป็นรูปเกือบสี่เหลี่ยมและมีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านด้านทิศใต้ ดังนั้นพื้นที่ด้านนี้จึงขยายออกไปตามแนวแม่น้ำ สำหรับด้านทิศตะวันออก ทิศตะวันตก และทิศเหนือ แนวกำแพงจะต่อตรงกันเป็นสี่เหลี่ยม มีคูน้ำคันดินล้อมอยู่โดยรอบนอกกำแพง ๓ ชั้นบ้าง ๖-๗ ชั้นบ้าง แต่เนื่องจากบริเวณคูน้ำคันดินเหล่านี้ ได้ถูกชาวบ้านปรับพื้นที่ทำไร่บางตอนและอาจเกิดจากการดินเซินและการชะของน้ำฝน ทำให้ปรากฏคูน้ำคันดินในแต่ละด้านแตกต่างกัน แต่ยังปรากฏ ร่องรอยให้เห็นโบราณสถานแห่งนี้มีขอบเขตกว้าง ๗๔๖ เมตร ยาว ๘๐๐ เมตร มีเนื้อที่ภายในกำแพงประมาณ ๖๐๐ ไร่

ภายในปราสาทเมืองสิงห์มีสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในเขต ปราสาทเมืองสิงห์พอสังเขป ดังนี้

ตัวปราสาท ประกอบด้วย ปราสาทประธาน ส่วนฐานเป็นฐานย่อมุมไม้ ๒๐ มีมุขยื่นออกมาทั้ง ๔ ด้าน เป็นศูนย์กลางของโบราณสถานล้อมรอบด้วยระเบียง มี

ซุ้มประตูทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน และอยู่ในแนวเดียวกันกับซุ้มขององค์ปราสาท ซุ้มประตูทางเข้าทั้ง ๔ มีทางผ่านเข้าสู่ภายในได้เพียงซุ้มทางด้านทิศตะวันออก ซึ่งอยู่ทางด้านหน้าขององค์ปราสาท

ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน บริเวณมุมด้านในระเบียงคดมีอาคารที่เรียกว่า "บรรณศาลา" หรือ "บรรณาลัย" ด้านหน้าปราสาทประธานต่อกับโคปุระทางเข้าด้านทิศตะวันออก จะมีลานปูพื้นด้วยอิฐแลง เชื่อมต่อระหว่างปราสาทประธานและประตูทางเข้า

กลุ่มโบราณสถาน ทั้งหมดนี้ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วอีกชั้นหนึ่ง กำแพงแก้วนี้มีประตูทางเข้าทางด้านทิศตะวันออก และจะตรงเป็นแนวเดียวกับซุ้มประตูระเบียงคด (โคปุระ) ทิศตะวันออก ระหว่างซุ้มประตูระเบียงคด และประตูกำแพงแก้ว มีลานปูด้วยอิฐแลงขนาดใหญ่ และมีแอ่งรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส ตื้นๆ อยู่ที่ย่อมุมทั้งสี่ด้าน หน้าประตูกำแพงแก้วมีฐานรูปกากบาท โดยด้านทิศตะวันตกของฐานนี้จะเชื่อมต่อกับประตูกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออก ด้านทิศเหนือ ได้ และตะวันออกจะมีบันไดนำขึ้นสู่ปราสาทจากหลักฐานต่างๆ พอสรุปในขั้นนี้ได้ว่า ปราสาทเมืองสิงห์เป็นศาสนสถานเนื่องในพุทธศาสนาหายาน มีลักษณะศิลปเขมรแบบบายนในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรเขมรโบราณ และนอกจากนี้ยังได้พบหลักฐานสมัยหลังคือเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง (พุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๒) และเครื่องถ้วยชามสุโขทัยแต่พบในปริมาณไม่มากพอดีจะกล่าวได้ว่ายังคงมีการอยู่อาศัยสืบเนื่อง

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทเมืองสิงห์เป็นโบราณสถานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ พร้อมทั้งได้ประกาศกำหนดเขตโบราณสถานแห่งนี้โดยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๗๑๘ ไร่ ๓ งาน ส่วนที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีก็ได้ดำเนินการรังวัดขอบเขตเนื้อที่ปราสาทเมืองสิงห์ด้วยได้เนื้อที่ ๖๔๑ ไร่ ๑ งาน ๖๕ ตารางวา จนกระทั่งบัดนี้ เมืองสิงห์และโบราณสถานที่เมืองสิงห์ได้รับการบูรณะและพัฒนาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี ได้อย่างสมบูรณ์ และสวยงาม

อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

ปราสาทเมืองสิงห์ เป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตั้งอยู่ที่อำเภอไทรโยค ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นที่ราบริมฝั่งด้านทิศเหนือของแม่น้ำแควน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่มีภูผาล้อมรอบมีกำแพงและคูน้ำคันดินเป็นชั้นๆ แนวกำแพงเป็นรูปเกือบสี่เหลี่ยม และมีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านด้านทิศใต้ ดังนั้นพื้นที่ด้านนี้จึงขยายออกไปตามแนวแม่น้ำ สำหรับด้านทิศตะวันออก ทิศตะวันตก และทิศเหนือ แนวกำแพงจะต่อตรงกันเป็นสี่เหลี่ยม มีคูน้ำคันดินล้อมอยู่โดยรอบนอกกำแพง ๓ ชั้นบ้าง ๖-๗ ชั้นบ้าง แต่เนื่องจากบริเวณคูน้ำคันดินเหล่านี้ ได้ถูกชาวบ้านปรับพื้นที่ทำไร่บางตอนและอาจเกิดจากการดินเซินและการชะของน้ำฝน ทำให้ปรากฏคูน้ำคันดินในแต่ละด้านแตกต่างกัน แต่ยังปรากฏ ร่องรอยให้เห็นโบราณสถานแห่งนี้มีขอบเขตกว้าง ๗๔๖ เมตร ยาว ๘๐๐ เมตร มีเนื้อที่ภายในกำแพงประมาณ ๖๐๐ ไร่

ภายในปราสาทเมืองสิงห์มีสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในเขต ปราสาทเมืองสิงห์พอสังเขป ดังนี้

ตัวปราสาท ประกอบด้วย ปราสาทประธาน ส่วนฐานเป็นฐานย่อมุมไม้ ๒๐ มีมุขยื่นออกมาทั้ง ๔ ด้าน เป็นศูนย์กลางของโบราณสถานล้อมรอบด้วยระเบียง มี

ซุ้มประตูทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน และอยู่ในแนวเดียวกันกับซุ้มขององค์ปราสาท ซุ้มประตูทางเข้าทั้ง ๔ มีทางผ่านเข้าสู่ภายในได้เพียงซุ้มทางด้านทิศตะวันออก ซึ่งอยู่ทางด้านหน้าขององค์ปราสาท

ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน บริเวณมุมด้านในระเบียงคดมีอาคารที่เรียกว่า "บรรณศาลา" หรือ "บรรณาลัย" ด้านหน้าปราสาทประธานต่อกับโคปุระทางเข้าด้านทิศตะวันออก จะมีลานปูพื้นด้วยอิฐแดง เชื่อมต่อระหว่างปราสาทประธานและประตูทางเข้า

กลุ่มโบราณสถาน ทั้งหมดนี้ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วอีกชั้นหนึ่ง กำแพงแก้วนี้มีประตูทางเข้าทางด้านทิศตะวันออก และจะตรงเป็นแนวเดียวกับซุ้มประตูระเบียงคด (โคปุระ) ทิศตะวันออก ระหว่างซุ้มประตูระเบียงคด และประตูกำแพงแก้ว มีลานปูด้วยอิฐแดงขนาดใหญ่ และมีแอ่งรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส ตื้นๆ อยู่ที่ย่อมุมทั้งสี่ด้าน หน้าประตูกำแพงแก้วมีฐานรูปกากบาท โดยด้านทิศตะวันตกของฐานนี้จะเชื่อมต่อกับประตูกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออก ด้านทิศเหนือ ได้ และตะวันออกจะมีบันไดนำขึ้นสู่ปราสาทจากหลักฐานต่างๆ พอสรุปในขั้นนี้ได้ว่า ปราสาทเมืองสิงห์เป็นศาสนสถานเนื่องในพุทธศาสนาหายาน มีลักษณะศิลปเขมรแบบบายนในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรเขมรโบราณ และนอกจากนี้ยังได้พบหลักฐานสมัยหลังคือ เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง (พุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๒) และเครื่องถ้วยชามสุโขทัยแต่พบในปริมาณไม่มากพอดีจะกล่าวได้ว่ายังคงมีการอยู่อาศัยสืบเนื่อง

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทเมืองสิงห์เป็นโบราณสถานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ พร้อมทั้งได้ประกาศกำหนดเขตโบราณสถานแห่งนี้โดยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๗๑๘ ไร่ ๓ งาน ส่วนที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีก็ได้ดำเนินการรังวัดขอบเขตเนื้อที่ปราสาทเมืองสิงห์ด้วยได้เนื้อที่ ๖๔๑ ไร่ ๑ งาน ๖๕ ตารางวา จนกระทั่งบัดนี้ เมืองสิงห์และโบราณสถานที่เมืองสิงห์ได้รับการบูรณะและพัฒนาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี ได้อย่างสมบูรณ์ และสวยงาม

ศิลปากร

สาธิต ชุ่มวรรณ

ปรับปรุงแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากรกำลังปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อ
การอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์ พระ-
นครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและจัด
ระบบชุมชนให้เหมาะสม รวมทั้งดำเนินการให้แล้ว
เสร็จเร็วกว่า ๑๐ ปี

นายสมคิด โชติกวณิชย์ อธิบดีกรมศิลปากร
แถลงว่า กรมศิลปากรกำลังปรับปรุงแผนแม่บท
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา ให้เหมาะสมเพื่อการพัฒนา
ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การรักษา
สภาพแวดล้อม และการจัดระบบชุมชนอยู่อาศัยให้
เหมาะสมสอดคล้องกับแผนงานหลัก โดยการ
จ้างเหมาให้ออกชนที่มีผู้เชี่ยวชาญในฐานะนัก
โบราณคดี สถาปนิก นักผังเมือง วิศวกร
นักสังคมศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ เป็นทีมงาน ซึ่ง
ดร.สุเมธ ชุ่มสาย ณ อยุธยา และทีมงานเป็น
ผู้รับงานปรับปรุงแผนดังกล่าว ใช้เวลาดำเนินการ

๖ เดือน ขณะนี้ดำเนินการเสร็จแล้ว และกำลังจัด
พิมพ์ เพื่อนำเสนอกรมศิลปากร

นายสมคิด โชติกวณิชย์ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า
แผนที่ปรับปรุงใหม่นี้จะกำหนดรายละเอียดการ
พัฒนาต่างๆ เช่น การบูรณะโบราณสถาน
การปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพ
แวดล้อม ภูมิทัศน์ การย้ายชุมชนและการสร้าง
ชุมชนใหม่ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม
และการเผยแพร่ นอกจากนี้ยังกำหนดระยะเวลา
ในการดำเนินงานทั้งหมด ให้แล้วเสร็จภายใน
๖ ปี นับแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม เพื่อไม่ให้งานดำเนินงานหยุด
ชะงัก กรมศิลปากรจึงได้เริ่มดำเนินการอนุรักษ์
และพัฒนาานครประวัติศาสตร์ ไปบ้างแล้ว ในปี
๒๕๓๗ ด้วยงบประมาณ ๓๐ ล้านบาท ตามที่ได้
แถลงข่าวไปแล้ว และในปีงบประมาณ ๒๕๓๘ ก็
จะดำเนินงานตามแผนที่ได้ปรับปรุงใหม่ ต่อไป

บูรณะพระมณฑปวัดพระพุทธรบาทสระบุรี: เฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

กรมศิลปากรบูรณะซ่อมแซมพระมณฑป
วัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี เพื่อเฉลิมฉลอง
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการ
จัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

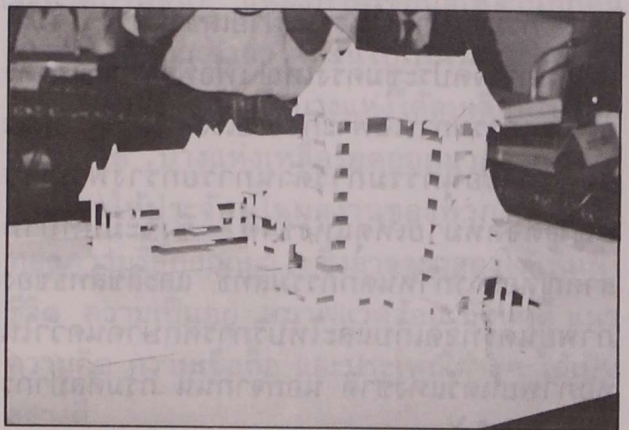
นายสมคิด โชติกวณิชย์ อธิบดีกรมศิลปากร
แจ้งว่าพระมณฑปวัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
เป็นโบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ

ซึ่งองค์เดิมถูกไฟไหม้เมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยา และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใหม่ เนื่องจากเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย และสืบทอดศรัทธามาจนถึงทุกวันนี้ การบูรณะซ่อมแซมครั้งล่าสุดนั้นได้ดำเนินการเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว บัดนี้สภาพของพระมณฑปชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก เนื่องจากเป็นมณฑปไม้จำหลักทั้งองค์ จากการสำรวจของกรมศิลปากรพบว่า ส่วนบนยอดที่เป็นเครื่องสูงนับจากปลียอดลงมาจนถึงองค์ระฆังอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมากที่สุด คือไม้จำหลักเปื่อยยุ่ยซึ่งต้องแกะสลักเปลี่ยนใหม่ทั้งหมดส่วนอื่นๆ ก็อยู่ในสภาพที่ต้องดำเนินการซ่อมแซมโดยเร่งด่วนเช่นกัน กรมศิลปากรจึงสำรวจเพื่อทำแบบรายการและเสนอขอบูรณะซ่อมแซมทั้งองค์โดยจัดเข้าเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ใช้เงินในการบูรณะประมาณ ๒๘ ล้านบาท เป็นเงินงบประมาณของรัฐ ๑๓ ล้านบาท และเป็นเงินของวัดพระพุทธบาทสระบุรี ๑๕ ล้านบาท ใช้เวลาดำเนินงาน ๒ ปี โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๗ เป็นต้นไป

นายสมคิด โชติกวณิชย์ กล่าวเพิ่มเติมว่า กองสถาปัตยกรรมโดยการควบคุมของผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการบูรณะปฏิสังขรณ์ (นายอาวุธ เงินชูกลิ่น) ได้จัดทำแบบรายการและกรมศิลปากรได้มอบให้บริษัท ศิวกรการช่าง ซึ่งเป็นบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญในการบูรณะโบราณสถาน และศาสนสถานบริษัทหนึ่ง รับไปดำเนินการภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบรายการ ในเรื่องของช่างแกะสลักไม้ นั้น บริษัทได้จัดช่างไม้ที่มีฝีมือระดับช่างศิลป์ไทย ซึ่งมีประสบการณ์ในการแกะสลักงานบูรณะซ่อมแซม หอมณเทียรธรรมวัดพระแก้ว พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระที่นั่งศิวาลัย เป็นต้นมาแล้ว

ปรับปรุงกรรมการจดหมายเหตุใหม่ ให้ อำนาจเสนอ พ.ร.บ. จดหมายเหตุแห่งชาติ

เมื่อเร็วๆ นี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการ ปรับปรุงคณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติแล้ว กรมศิลปากรเตรียมจัดประชุมครั้งใหญ่หลังการปรับปรุงพร้อมกับเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการเร่งด่วน ๒ คณะ คือ ด้านการยกร่างพระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ และด้านหอภาพยนตร์แห่งชาติ

นายสมคิด โชติกวณิชย์ อธิบดีกรมศิลปากร
เปิดเผยว่า คณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ
ชุดใหม่ที่ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วนี้ ประกอบ
ด้วยกรรมการทั้งหมด ๒๗ คน มีรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น
รองประธาน อธิบดีกรมศิลปากร เป็นกรรมการ
และเลขานุการ มีผู้แทนจากกระทรวง ทบวง สำนัก
นายกรัฐมนตรี สำนักพระราชวัง และผู้เชี่ยวชาญ
ด้านภาษาหนังสือ เข้าร่วมเป็นกรรมการมีอำนาจ
หน้าที่ในการกำหนดนโยบายการรวบรวมเอกสาร
และพัฒนากิจการจดหมายเหตุแห่งชาติ ดำเนิน
การร่างแก้ไข ปรับปรุง พระราชบัญญัติจดหมายเหตุ
แห่งชาติ กฎกระทรวงและระเบียบข้อบังคับที่
เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายการจัดทำ ตรวจสอบ
และจัดพิมพ์เผยแพร่จดหมายเหตุงานพระราชพิธี
รัฐพิธี และพิธีสำคัญๆ ในระดับชาติ ตลอดจนมี
อำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจได้

กรมศิลปากรในฐานะฝ่ายเลขานุการ จึงได้
เตรียมการจัดประชุมครั้งใหญ่ เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจโดยเร่งด่วน ๒ คณะ
คือ คณะอนุกรรมการด้านการยกย่องพระราช
บัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งจะมียกย่อง
สำคัญต่อการกำหนดกรรมสิทธิ์ และลิขสิทธิ์ของ
ภาพยนตร์ที่จัดเก็บและให้บริการศึกษาค้นคว้าใน
หอภาพยนตร์แห่งชาติ นอกจากนั้น กรมศิลปากร
ยังจะเสนอให้

โกดักร่วมเผยแพร่นครประวัติศาสตร์พระ- นครศรีอยุธยา

สำนักงานโครงการอนุรักษ์และพัฒนาโครง
การนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สังกัด
กรมศิลปากร เตรียมการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่
แนะนำโครงการ บริษัทโกดัก แห่งประเทศไทย

สนับสนุนฟิล์ม ๕๐๐ ม้วนพร้อมล้างอัดขยายภาพ
ขนาดใหญ่ สมาคม สโมสร-สยามคัลเลอร์สไลด์
สนับสนุนการบันทึกภาพ

นายสมคิด โชติกวณิชย์ อธิบดีกรมศิลปากร
แถลงต่อผู้สื่อข่าวในโอกาสแถลงความคืบหน้า
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาโครงการนครประวัติ-
ศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม
๒๕๓๗ ณ ห้องประชุมกรมศิลปากร ว่าขณะนี้
สำนักงานโครงการอนุรักษ์และพัฒนาโครงการ
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้เตรียมจัด
นิทรรศการเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การดำเนินงาน
ของโครงการ โดยเน้นเรื่อง “นครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา และวัดที่พระมหากษัตริย์สร้าง”
และใช้ภาพสีขนาดใหญ่ จำนวน ๑๓๐ ภาพ ซึ่งได้
รับบริจาคฟิล์มสีพร้อมการอัดล้างขยายภาพจาก
บริษัทโกดักประเทศไทย และนายไพโรจน์ สีนะวัต
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์สมาคม สโมสร-สยาม
คัลเลอร์สไลด์ และคณะเป็นผู้บันทึกภาพโบราณ
สถานในแง่มุมต่างๆ รวม ๙๔ แห่ง ภาพเหล่านี้
นอกจากจะนำไปจัดนิทรรศการแล้วยังนำไปจัด
พิมพ์หนังสือชื่อ “วัดที่พระมหากษัตริย์สร้าง” ซึ่ง
จะจัดพิมพ์ในโอกาสจัดงานเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ
ครบ ๕๐ ปี ในปี ๒๕๓๙

การจัดนิทรรศการครั้งนี้ จะเริ่มที่จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จากนั้นจะเคลื่อนไปจัดที่
กรุงเทพมหานครและจังหวัดทุกจังหวัดต่อไป

ภาพเขียนสีบนผนังหิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุ และผู้เขียน

อำพันธ์ กิจงาม

ประวัติสังเขปเรื่องภาพเขียนสีบนผนังหิน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากโบราณวัตถุโบราณสถานที่คุณ
โบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทิ้งไว้เป็น
หลักฐานทางโบราณคดีแล้ว ยังได้มีการค้นพบ
ภาพเขียนสีบนผนังหิน (Rock Arts) อีกด้วย
ภาพเขียนสีที่พบเหล่านั้นปรากฏอยู่ตามหน้าผา
เพิงผา และในถ้ำ ซึ่งการค้นพบภาพเขียนสีบน
ผนังหินนี้ นายเอ เอฟ จี แคร่ (A.F.G.Kerr)
เป็นผู้ค้นพบครั้งแรกที่ถ้ำผามือแดง บ้านส้มป่อย
ตำบลสีบุตรเรือง อำเภอมุกดาหาร จังหวัด
นครพนม (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดมุกดาหาร) เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๗๖ ภาพที่พบนั้นเขียนด้วยสีแดงและสี
เทาเป็นรูปมือและรูปคน (ชิน อยู่ดี : ๒๕๑๗)
จนถึงปัจจุบันนี้ภาพเขียนสีบนผนังได้ถูกค้นพบ
เป็นจำนวนมาก เริ่มตั้งแต่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตอำเภอบ้านผือ
อำเภอสวรรคฤหา อำเภอนโนนสัง ในเขตจังหวัด
คอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เรื่อยลงมาทางทิศตะวัน-
ตกเฉียงใต้ของภาคที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
ซึ่งอยู่ในเขตเทือกเขาเพชรบูรณ์ อ้อมข้ามปากไป
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของภาค ที่อำเภอโขง-
เจียม อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอตระการพืชผล
กิ่งอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอ
ดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร อำเภอภูจินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ แหล่งภาพเขียนสีเหล่านี้ถูกค้น
พบหลังจากกาลเวลาได้ผ่านไปเป็นร้อยเป็นพันปี
ภาพเขียนสีบนผนังหินบางแห่งได้ลบเลื่อนไปตาม
ธรรมชาติ บางแห่งเหลือรอดออกมาสู่สายตาแก่
ชาวโลกให้ประจักษ์ในผลงานของพวกเขาที่ถ่ายทอด
ความรู้สึกออกมา ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็นถึง
ชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม ทัศนคติ แนว
ความคิด ความเชื่อถือ และประเพณีต่างๆ ได้เป็น
อย่างดี

การสำรวจและเก็บหลักฐานโดยการถ่าย
ภาพและคัดเลือกภาพเขียนสีบนผนังหินในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือนี้ได้กระทำกันหลายคณะ
แต่ก็ไม่มีคณะใดได้ทำการขุดตรวจและขุดค้น
แหล่งภาพเขียนสีบนผนังหินเลย ยกเว้นโครงการ
โบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ขุดตรวจ
ครั้งหนึ่งที่ผาม่อง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย
(โครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :

๒๕๒๓) การขุดตรวจครั้งนั้นไม่สามารถจะหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับภาพเขียนสีบนผนังหินได้ เช่น สีที่ใช้เขียนเพื่อกำหนดอายุร่วมกับกองถ่านที่พบ กองถ่านที่พบนั้น พบเหนือชั้นดินที่ ๒ ซึ่งชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่มีก้อนหินในถ้ำตกลงกองรวมกัน ก่อนที่จะมีการเขียนภาพเขียนสีบนผนังหินเกิดขึ้น ดังนั้นกองถ่านที่ค้นพบนี้จึงเกิดขึ้นร่วมสมัยหรือเกิดขึ้นหลังจากมีการเขียนภาพเขียนสีบนผนังหิน ผลการกำหนดอายุตัวอย่างถ่านที่พบในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในกรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ ได้ค่าอายุ 644 ± 5 B.P. ซึ่งหมายความว่าภาพเขียนสีบนผนังหินที่ผาหม่องนั้นเขียนเมื่อ ๖๐๐-๗๐๐ ปีมาแล้ว หรือเขียนขึ้นก่อนระยะเวลานี้ แต่จะนานเท่าใดนั้นไม่ทราบระยะเวลาที่แน่นอนแต่คงไม่นานมากนัก เพราะการทับถมของชั้นดินที่ ๒ กับกองถ่านเกิดขึ้นในระยะเวลาไล่เรียงกัน นอกจากนี้ยังได้พบเศษภาชนะดินเผาซึ่งไม่มีเกลือบขาวเป็นส่วนผสมใกล้ๆ กองถ่านอีกด้วย (อำพัน กิจงาม : สัมภาษณ์)

ปัจจุบันการศึกษาและพิจารณาวิเคราะห์ภาพเขียนสีบนผนังหินนั้นทำได้หลายวิธีโดยอาศัยลักษณะภายนอกอย่างกว้างๆ เช่น เทคนิคการเขียนภาพ ลักษณะหรือรูปร่างของภาพสีที่ใช้เขียน เป็นต้น แต่ยังไม่มียกโบราณคดีท่านไหนเลยที่จะศึกษาอายุภาพเขียนสีโดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องช่วย ทั้งนี้อาจจะเพราะความยากลำบาก จึงทำให้การศึกษาเรื่องอายุภาพเขียนสีบนผนังหินยังเป็นปัญหาที่ยังมีถกเถียงกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ภาพเขียนสีบนผนังหินเท่าที่ศึกษากันมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้นมีการศึกษาในด้านต่างๆ กัน (ชิน อยู่ดี : ๒๕๑๔, ๒๕๑๗ ปรียา กาญจนาคม : ๒๕๑๕, ๒๕๒๑ สุรพล ดำริห์กุล : ๒๕๒๑ บังอร กรโกวิท : ๒๕๑๙) กล่าวคือ

๑. ศึกษาเทคนิคการเขียนภาพ ซึ่งมีหลายประการ เช่น พื้นผนังหินที่ใช้เขียนภาพพบว่าใช้หินทรายเป็นส่วนมาก และไม่เคยพบว่าผนังหินมีการตกแต่งผิวพื้นก่อนการเขียนแต่อย่างใด ลักษณะการเขียนภาพซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีหลายลักษณะ เช่น ภาพมือ ภาพเรขาคณิต ภาพเหมือนของจริง เป็นต้น สีที่ใช้เขียนและเครื่องมือที่ใช้เขียนภาพ

๒. ศึกษาลักษณะและความหมายของภาพ จากการสำรวจภาพเขียนสีบนผนังหินสามารถแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความหมายต่างกันไป เช่น ภาพสัตว์อาจหมายถึงความอุดมสมบูรณ์เขียนขึ้นเนื่องในพิธีกรรม ภาพคนอาจหมายถึงเหตุการณ์ในสมัยนั้นๆ ภาพมืออาจหมายถึงความเป็นเจ้าของหรือการเดินทางไปถึง และภาพเรขาคณิตซึ่งไม่ทราบความหมายว่าคืออะไร

๓. ศึกษาอายุภาพเขียนสีและคนในสมัยใดเป็นผู้เขียนภาพ

แต่เดิมนั้นนักโบราณคดีเชื่อกันว่าภาพเขียนสีที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นมีอายุประมาณ ๒๕,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว ซึ่งตรงกับสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัยหินกลาง ทั้งนี้เพราะได้รับความคิดจากยุโรปซึ่งพบภาพเขียนสีบนผนังหินในสมัยหินเก่าตอนปลายที่ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสเปนมีอายุอยู่ในระหว่างเวลาดังกล่าว โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้นไม่เคยพบแหล่งโบราณคดีสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัยหินกลางเลยนอกจากการสำรวจพบเครื่องมือที่คิดว่าเป็นของชุมชนสมัยหินเก่าที่ดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ดังนั้นความเชื่อหรือความคิดที่ว่าภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เขียนเมื่อหมื่นปีมาแล้วจึงน่าจะมีการพิสูจน์กันต่อไป

ชิน อยู่ดี (๒๕๑๔, ๒๕๑๗) ปรีชา กาญจนาคม (๒๕๑๕, ๒๕๒๑) สุรพล ดำริห์กุล (๒๕๒๑) และบังอร กรโกวิท (๒๕๑๙) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการทำหนดอายุและผู้เขียนสืบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คงจะมีอายุร่วมสมัยกับวัฒนธรรมบ้านเชียงเพราะสีที่ใช้และลวดลายของภาพที่เขียนบนผนังบางแห่ง มีลักษณะคล้ายกับสีและลวดลายที่เขียนบนภาชนะดินเผาของวัฒนธรรมบ้านเชียง และเทคนิคการเตรียมผนังหินบางแห่งนั้นใช้ของแข็งและของมีคมซึ่งน่าจะเป็นโลหะ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ชิน อยู่ดี ปรีชา กาญจนาคม สุรพล ดำริห์กุล และบังอร กรโกวิท สันนิษฐานว่าคนที่เขียนภาพเขียนสืบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรจะอยู่ในยุคโลหะ

ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงอายุและผู้เขียนภาพเขียนสืบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรที่จะต้องกล่าวถึงการศึกษาทางโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสียก่อน เพื่อใช้เป็น

ข้อมูลสำหรับการศึกษาอายุและผู้เขียนภาพเขียนสืบนผนังหินในภูมิภาคนี้

ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่ม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมศิลปากร : ๒๕๓๑) ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีการพบเครื่องมือหินและมีการขุดตรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ บริเวณพื้นที่ราบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนักโบราณคดีไทยและนักโบราณคดีชาวต่างประเทศ ผลการขุดตรวจ และขุดค้นทำให้ทราบว่าชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ราบมีการเพาะปลูกข้าว หล่อสำริด และปั้นภาชนะดินเผา มีอย่างน้อย ๔ กลุ่ม โดยใช้โบราณวัตถุ เช่น ภาชนะดินเผาและผลการกำหนดอายุแหล่งโบราณคดีเป็นหลัก กล่าวคือ

๑. ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตลุ่มแม่น้ำสงครามตอนบน
๒. ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตลุ่มแม่น้ำชี
๓. ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตลุ่มแม่น้ำมูล
๔. ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตที่ราบเชิงเขาเพชรบูรณ์

ผลการกำหนดอายุและยุคสมัยทางโบราณคดีจากการขุดตรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการกำหนดอายุแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากได้ผลมาจากกำหนดอายุตัวอย่างถ่าน โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นผลการกำหนดอายุแหล่งโบราณคดีโดยตรง เช่น ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง แหล่งโบราณคดีบ้านนาดี แหล่งโบราณคดีบ้านสะแบง แหล่งโบราณคดีบ้านผักตบ แหล่งโบราณคดีบ้านดอง แหล่งโบราณคดีโนนนกทา แหล่งโบราณคดีตอนกลาง แหล่งโบราณคดีโนนชัย แหล่งโบราณคดีบ้านกอก

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงเหียน แหล่งโบราณคดีโนนเตื่อ แหล่งโบราณคดีบ้านด้าย แหล่งโบราณคดีบ้านขาม แหล่งโบราณคดีบ้านโนนยาง แหล่งโบราณคดีบ้านยะวีก แหล่งโบราณคดีโนนเขาวง แหล่งโบราณคดีบ้านอีเล็ด แหล่งโบราณคดีบ้านพวนภู ฯลฯ ผลที่ได้จากการกำหนดอายุโดยทางวิทยาศาสตร์ จากแหล่งโบราณคดีเหล่านี้มีแหล่งโบราณคดีเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่สามารถลำดับอายุสมัยของแหล่งโบราณคดีโดยอาศัยโบราณวัตถุที่พบ เช่น ภาชนะดินเผา โลหะ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนประเพณีการฝังศพเป็นเครื่องช่วยในการลำดับยุคสมัยให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (White : 1982) แหล่งโบราณคดีโนนนกทา (Bayard : 1970, 1971) และแหล่งโบราณคดีบ้านนาดี (Kijngam : 1984) แหล่งโบราณคดีบางแหล่งนั้น บางครั้งผลการกำหนดอายุโดยทางวิทยาศาสตร์ก็มีความเชื่อถือได้น้อยซึ่งก็อาจจะเป็นเพราะการเก็บตัวอย่างถ่านนั้นไม่ตรงกับชั้นดินที่แน่นอนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็อาจจะเป็นเพราะว่าตัวอย่างถ่านนั้นถูกทำให้เปื้อนแมลงก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความสับสนซึ่งเมื่อตีความผลการกำหนดอายุที่ได้แล้วจึงทำให้ผิดพลาดไม่ตรงกับชั้นดินนั้นๆ ดังนั้นจะมีแหล่งโบราณคดีเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่มีลำดับอายุสมัยที่ค่อนข้างแน่นอนและเชื่อถือได้ คือ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง แหล่งโบราณคดีโนนนกทา แหล่งโบราณคดีบ้านนาดี แหล่งโบราณคดีโนนชัย แหล่งโบราณคดีเชียงเหียน แหล่งโบราณคดีโนนเตื่อ และแหล่งโบราณคดีบ้านด้าย ส่วนแหล่งโบราณคดีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากนี้แล้วส่วนมากใช้การเปรียบเทียบโบราณวัตถุที่พบกับแหล่งโบราณคดีที่มีลำดับอายุสมัยที่ค่อนข้างแน่นอนและเชื่อถือได้ดังกล่าว แต่ผลการตีความอายุและยุคสมัยของแหล่งโบราณคดีที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก็อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมเช่นกัน

ปัญหาสำคัญของการแบ่งอายุและยุคสมัยแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่าที่ได้ศึกษาข้อมูลนั้น จะเห็นได้ว่าการแบ่งอายุและยุคสมัยของแหล่งโบราณคดีที่ขุดตรวจและขุดค้นนั้นได้อาศัยการเปรียบเทียบโบราณวัตถุที่พบโดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณวัตถุที่พบรวมอยู่กับหลุมฝังศพ ซึ่งได้แก่ภาชนะดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยกระดูก เหล็กและสำริด เครื่องประดับที่ทำด้วยวัตถุต่างๆ เปรียบเทียบกับโบราณวัตถุที่พบจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงและโนนนกทาซึ่งก็ทราบอายุและยุคสมัยแล้ว แต่อายุที่ทราบนั้นบอกได้แต่เพียงว่าแหล่งโบราณคดีที่เอาไปเปรียบเทียบกับชั้นดินล่างสุดมีอายุเท่าใดเท่าเอง ไม่มีท่านใดบอกความสำคัญของแหล่งโบราณคดีนั้นๆ ได้ เช่น การตั้งถิ่นฐาน ความเป็นอยู่ซึ่งมีการอยู่อาศัยกันก็สมัย ทำมาหากินกันอย่างไร มีการโยกย้ายในแต่ละสมัยหรือไม่ ในแต่ละสมัยนั้นเขาทำอะไรกันบ้างนอกจากมีประเพณีการฝังศพ สิ่งทีกล่าวมาเหล่านี้แทบจะไม่มีผู้ใดกล่าวถึงเลยก็ว่าได้ ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นเพราะการขุดตรวจและขุดค้นนั้นทำในเนื้อที่อันจำกัด การโยกย้ายถิ่นอาศัยและที่ฝังศพภาพในแหล่งโบราณคดีแต่ละสมัยจึงไม่สามารถพบได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องตีความสำคัญของแหล่งโบราณคดีที่ขุดเสียก่อน เสร็จแล้วจึงตีความภาพรวมๆ ของชุมชนภายหลัง

เรื่องการแบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีนี้ ปฐม-ฤกษ์ เกตุทัต (๒๕๒๘) ได้เสนอไว้อย่างน่าฟังว่าการศึกษาเรื่องนี้ควรจะต้องมีพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ความเป็นมาและพัฒนาการของแบ่งยุคสมัย

๒. หลักการพื้นฐานในการแบ่งยุคหนึ่งออกจากอีกยุคหนึ่ง

ดังที่ทราบกันมาแล้วการแบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นได้อาศัยการแบ่งยุคสมัยจากยุโรปมาใช้แต่ก็ได้มีผู้เสนอ

การแบ่งยุคสมัยใหม่ๆ ขึ้นมาโดยใช้เทคโนโลยี และชั้นความเจริญทางวัฒนธรรมเป็นหลัก เช่น โซลไฮน์ กอร์แมน ไฮแอม แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างเนื่องจากมีหลักฐานไม่พอเพียงนั่นเอง

ส่วนการแบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีในประเทศไทย โดย ชิน อยู่ดี และปรีชา กาญจนาคม ได้แบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีออกเป็น ๒ สมัยใหญ่ๆ คือ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ โดยอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้และจารึกเป็นหลักในการแบ่ง แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น เราไม่สามารถแบ่งยุคประวัติศาสตร์และก่อนประวัติศาสตร์ออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเรามีหลักฐานน้อยมากแต่ในปัจจุบันนี้การสำรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้กระทำอย่างกว้างขวางทำให้เราได้ข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เป็นที่น่าสังเกตได้อย่างหนึ่งว่า แหล่งโบราณคดีต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้เป็นแหล่งโบราณคดีที่ชุมชนโบราณรู้จักใช้สอยและเหลื่อมกันแล้ว มีประเพณีการเผาศพ มีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวร มีการปลูกข้าวและมีการเลี้ยงสัตว์ ทำให้มีผู้แบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยอาศัยความเป็นอยู่และการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักในการแบ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่พบใหม่แล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีการแก้ไขให้เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ ในขณะนี้ผู้ที่แบ่งยุคสมัยทางโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีเหตุผลและสามารถเข้าใจได้ง่าย คือ Bayard (1984) ได้แบ่งยุคทางโบราณคดีในภูมิภาคนี้ออกเป็น ๔ สมัยโดยใช้เทคโนโลยี ชั้นความเจริญทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นหลักคือ

๑. สมัยทั่วไปสมัย เอ หมายถึงสมัยที่มีการตั้งถิ่นฐานเพาะปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์กึ่งถาวร อายุอยู่ในระหว่าง ๓,๕๐๐-๒,๕๐๐ ปีก่อนคริสตศักราช สังคมในสมัยนี้เริ่มที่จะมีความเหลื่อมล้ำทางสังคม

๒. สมัยทั่วไปสมัย บี หมายถึงสมัยที่มีเทคโนโลยีเกี่ยวกับสำริดปรากฏขึ้น มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า อายุอยู่ในระหว่าง ๒,๕๐๐-๑,๕๐๐ ปีก่อนคริสตศักราช สังคมในสมัยนี้มีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น (Weakly ranked)

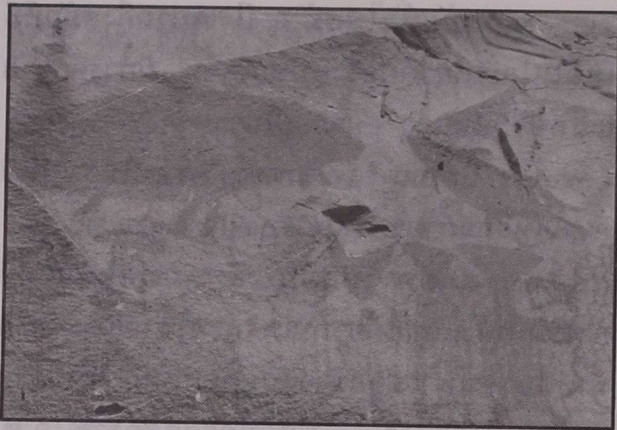
๓. สมัยทั่วไปสมัย ซี หมายถึงสมัยที่มีการนำเทคโนโลยีเกี่ยวกับเหล็กมาใช้ มีการขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวแบบกักเก็บน้ำ ซึ่งมีอายุอยู่ในระหว่าง ๕๐๐ ปีก่อนคริสตศักราช-ค.ศ. ๒๐๐ ในสมัยนี้จะสังเกตได้ว่าสังคมมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้นกว่าเดิม และมีลักษณะหัวหน้าปกครองอยู่ที่จุดศูนย์กลาง (Ranked Society or Chiefdoms)

๔. สมัยทั่วไปสมัย ดี หมายถึงสมัยที่สังคมรัฐเริ่มเกิดขึ้น หรือสมัยหลังจากที่มีสังคมระบบหัวหน้าที่ซับซ้อนเกิดขึ้นแล้ว (state society) สังคมในสมัยนี้เป็นสังคมที่ได้รับอิทธิพลของอินเดียทางด้านสังคม การเมืองและศาสนา มีอายุเริ่มต้นหลังจากคริสตศตวรรษที่ ๑ เป็นต้นมา

การแบ่งสมัยทางโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเบเยิร์ดนั้นพบปัญหาเกี่ยวกับอายุมาก ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อพบหลักฐานใหม่ๆ และเมื่อไม่นานมานี้เอง ก็ได้มีการตีความเรื่องอายุของสำริดยุคแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใหม่ โดยมีความเห็นว่าสำริดยุคแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้นน่าจะมีอายุประมาณ ๒,๐๐๐-๑,๕๐๐ B.C. (๔,๐๐๐-๓,๕๐๐ ปีมาแล้ว)

สมมติฐาน: อายุและผู้เขียนภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานที่ว่าภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขียนขึ้นเมื่อใดนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า ก่อนอื่นควรจะต้องจัดประเภทของภาพที่ปรากฏบนผนังหินที่มีการเขียน

ภาพลายลักษณะเสียก่อน เช่น ภาพเรขาคณิต ภาพมือ ภาพเหมือนหรือภาพของจริง เช่น ภาพวัว ภาพความเป็นอยู่ ภาพเหล่านี้ น่าจะมีการเขียนขึ้นทีละตอนจากง่ายไปหายาก คือ

๑. ภาพเรขาคณิต
๒. ภาพมือ
๓. ภาพเหมือนหรือภาพของจริง

ภาพเรขาคณิตเป็นภาพที่เป็นภาพลักษณ์ ซึ่งอาจจะเป็นภาพที่ง่ายที่สุดในการเขียนก็อาจจะเป็นได้ ต่อมาจึงได้มีการเขียนภาพมือ ซึ่งเป็นภาพที่ยากขึ้นมากอีกระดับหนึ่ง และภาพที่ยากที่สุดควรจะเป็นภาพเหมือนหรือภาพของจริง เช่น ภาพชีวิตประจำวัน เป็นต้น เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ยังไม่มีนักโบราณคดีท่านใดได้ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาของการเขียนภาพลักษณะต่างๆ ทั้งนี้ อาจจะเพราะความยากลำบากก็เป็นได้

การกำหนดอายุภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดำเนินการเพียง ๒ แห่งเท่านั้น คือที่แหล่งภาพเขียนสีผาหม่อง บ้านห้วย-ส้มใต้ ตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย และที่แหล่งภาพเขียนสีผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี การขุดตรวจที่แหล่งภาพเขียนสีผาหม่องจำนวน ๒ หลุม ขนาดกว้าง ๒ เมตร ยาว ๒ เมตร และขนาดกว้าง ๓ เมตร ยาว ๓ เมตร ไม่พบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับภาพเขียนสีโดยตรง ได้พบแต่กองถ่าน เศษกระดูกสัตว์และเศษภาชนะ

ดินเผาเหนือชั้นดินที่ ๒ ซึ่งเป็นชั้นดินที่มีอายุก่อนการเขียนภาพวัว ดังนั้นอายุของกองถ่านจึงเกิดขึ้นร่วมสมัยหรือเกิดขึ้นหลังจากการเขียนภาพวัวแล้ว ผลการกำหนดอายุกองถ่านนี้ที่ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในกรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ ได้ค่าอายุ 644 ± 50 B.P. (๖๐๐-๗๐๐ ปีมาแล้ว) ซึ่งหมายความว่าภาพเขียนสีรูปวัว (ภาพเหมือนหรือภาพของจริง) ที่ผาหม่องเขียนขึ้นเมื่อ ๖๐๐-๗๐๐ ปีมาแล้ว หรือเขียนขึ้นก่อนระยะเวลาที่เล็กน้อย ส่วนการขุดค้นที่ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการขุดค้นทั้งหมด ๗ หลุม แต่ละหลุมมีขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๗ เมตร หลุมขนาดเล็กสุดกว้าง ๓ เมตร ยาว ๔ เมตร เหตุที่ต้องทำการขุดค้นถึง ๗ หลุมก็เพราะเหตุว่าที่ผาแต้มแห่งนี้มีภาพเขียนสีหลายลักษณะที่อยู่ห่างกัน จึงจำเป็นที่จะต้องขุดค้นให้หมด ผลการขุดค้นทั้ง ๗ หลุมปรากฏว่าได้พบโบราณวัตถุ เช่น กระดูกสัตว์ เศษภาชนะดินเผาสี (haematite) ที่เขียนภาพบนผนังหินและตัวอย่างถ่านในหลุมขุดค้นใกล้ภาพเขียนสีที่ผาหม่องน้อย ซึ่งภาพมีลักษณะเป็นภาพเหมือนหรือภาพของจริง ได้แก่ภาพคนลักษณะถืออาวุธกำลังล่าสัตว์ ภาพมือลักษณะเป็นลายเส้นล้อมรอบภาพลายเส้นลักษณะต้นข้าวและภาพสัตว์ ได้แก่ กวางและวัวที่เขียนด้วยสีแดงที่บ ตัวอย่างถ่านที่พบจากการขุดค้นที่ผาแต้มได้ส่งไปกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ที่ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยไวกาโต (Waikato University) ประเทศนิวซีแลนด์ ได้ค่าอายุ $1,000 \pm 50$ B.P. (๑,๐๖๐-๑,๑๖๐ ปีมาแล้ว) ซึ่งเป็นค่าอายุที่บอกให้ทราบว่าภาพเขียนสีที่ผาแต้มนี้เขียนขึ้นเมื่อระหว่าง ๑,๐๖๐-๑,๑๖๐ ปีมาแล้ว ค่าอายุที่ได้จากแหล่งภาพเขียนสีทั้งสองแสดงให้เห็นว่าภาพเขียนสีบนผนังหินลักษณะภาพเหมือนหรือภาพของจริงมีอายุอยู่ในระหว่าง ๖๐๐-๑,๒๐๐ ปีมาแล้วส่วนภาพเรขาคณิตและภาพมือนั้นผู้เขียน

มีความเห็นว่าจะน่าจะมีการเขียนขึ้นก่อนภาพเหมือนหรือภาพของจริง และน่าจะเขียนขึ้นก่อนที่ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ทั้ง ๔ กลุ่ม ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นราบและน่าจะมียุมากกว่า ๔,๕๐๐ ปีมาแล้ว เหตุผลก็คือลักษณะภาพเรขาคณิตน่าจะเขียนขึ้นก่อนภาพมือและภาพเหมือนหรือภาพของจริงประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งภาพเรขาคณิตส่วนมากที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นพบว่าค่อนข้างจะเลือน ส่วนภาพมือและภาพเหมือนหรือภาพของจริงนั้น ส่วนมากยังคงอยู่ในสภาพที่ดี

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงสมมติฐานที่ว่าใครคือผู้เขียนภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรจะได้กล่าวถึงข้อมูลที่ได้เสนอมาข้างต้นก่อนคือ ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาศัยอยู่บนพื้นราบ ดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และทำโลหะขึ้นใช้นั้นมีอยู่อย่างน้อย ๔ กลุ่ม แต่ยังมีชุมชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่มีนักโบราณคดีท่านใดกล่าวถึง นั่นคือชุมชนเร่วร้อน หลักฐานที่พบว่ามีชุมชนเร่วร้อนอีกกลุ่มหนึ่งนั้นได้มาจากเอกสารที่มีความเชื่อถือได้ กล่าวคือการสำรวจของโครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ บริเวณแหล่งโบราณคดีที่ ตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำโขง ได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ได้แก่ เครื่องมือหินกะเทาะแบบโฮบิเนียน สันนิษฐานว่ามีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ ๙,๘๐๐-๗,๕๐๐ ปีมาแล้ว (กรมศิลปากร:พ.ศ. ๒๕๓๒)

หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในบริเวณนี้ขึ้นต่อมาเป็นการบันทึกในสมัยรัชกาลที่ ๖ ดังปรากฏอยู่ในหนังสือภูมิศาสตร์ประเทศสยามของกรมสำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งกล่าวไว้ว่า บริเวณริมแม่น้ำโขงมีคนอาศัยอยู่ ๒ พวก คือ ข่าและขมุ

ข่ามีหลายพวก เช่น ข่าระแด ข่าจะราย เป็นต้น รูปร่างเตี้ยและดำ ผู้ชายนุ่งผ้าเตี่ยว บางทีสวมเสื้อสั้น ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นสีดำแก ภาษาพูดคล้ายละว้า ไม่มีหนังสือ นับถือผีรู้จักทำไร่ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ยาสูบ ปลูกพืชตามไหล่เขา ชำนาญในการจับปลา และสัตว์ป่า

ข่าพวกหนึ่ง เรียกว่า ข่ากู่ย มีความเป็นอยู่ล่าหลังกว่าเพื่อนคล้ายผิวดองเหลืองไม่มีที่อยู่แน่นอน ข่าหลายหน้าพวกใช้ตะกร้าสะพายหลัง เอาเชือกมัดกับไหล่หรือหน้าผากเรียกว่าเป้ ผู้หญิงข่าเวลามีสามีเอาเขาควายมาประดับที่ศีรษะ เวลาตายลงเอาศพไปฝังนอกหมู่บ้าน บางพวกเอาศพวางไว้บนเขาเอาหินทับ (ราชบัณฑิตยสถาน : พ.ศ. ๒๕๐๓ เล่ม ๔ หน้า ๑๙๔๘)

ขมุสืบเชื้อสายมาจากข่าหรือเขมร รูปพรรณคล้ายเขมร ผมหยาบ ผิวกายดำ ภาษาพูดคล้ายเขมร นับถือผี ถิ่นเดิมอยู่ริมฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเหนือหลวงพระบางขึ้นไป มีในสยามแถบ จ.น่าน และเชียงราย (กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๖๘ : ๓๗๘)

ขมุกินข้าวเหนียว ข่ากินข้าวเจ้า ขมุเวลาตายลงเอาเสื้อห่อไว้ในเรือ รุ่งขึ้นเอาไปป่าขุดหลุมฝัง สิ่งของของผู้ตายเอาไปฝังรวมด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๐๓ เล่ม ๓ หน้า ๑๘๔๑)

นอกจากนี้ปัจจุบันในประเทศออสเตรเลียยังมีชนเผ่าออร์จินซึ่งเป็นชนเผ่าเร่วร้อน และมียังชีพด้วยการล่าสัตว์ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังได้สร้างงานศิลปะบนผนังหินไว้อีกด้วย แม้ว่าจะมีชาวยุโรปเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ๆ ก็ตาม

ตัวอย่างชุมชนเร่วร้อนที่กล่าวมานี้ นับว่ามีความสำคัญมากเพราะสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นชุมชนที่เขียนภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ใช่ชุมชนสมัยกลีกรบบนพื้นราบดังที่เข้าใจกันมาแต่ก่อน เหตุผลและหลักฐาน

ที่สนับสนุนความคิดนี้คือ โบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ กระดุกสัตว์ และเศษภาชนะดินเผาที่แหล่งภาพเขียนสีบนผนังหินสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เขียนภาพเขียนสีน่าจะเป็นชุมชนเร่ร่อน กล่าวคือ กระดุกสัตว์ที่พบไม่มีร่องรอยของสัตว์เลี้ยงสัตว์ที่พบเป็นสัตว์ป่า เช่น หอย ปู หนู หมู กวาง วัว ซึ่งสัตว์เหล่านี้ถูกล่ามาเป็นอาหารในแต่ละวัน ส่วนภาชนะดินเผานั้นจากการวิเคราะห์พบว่าไม่มีส่วนผสมของแกลบข้าว ซึ่งแตกต่างจากเศษภาชนะดินเผาของชุมชนบนพื้นราบที่นิยมผสมแกลบข้าวเป็นส่วนผสม ไม่เพียงแต่ที่แหล่งภาพเขียนสีที่ผาแต้มที่พบร่องรอยของกระดุกสัตว์ป่า และเศษภาชนะดินเผาเท่านั้น จากการขุดค้นที่แหล่งโบราณคดีผาฆ้อง บ้านห้วยส้มใต้ ตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย โดยโครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ก็ได้พบกระดุกสัตว์และเศษภาชนะดินเผาเช่นกันและเมื่อได้วิเคราะห์กระดุกสัตว์และเศษภาชนะดินเผาแล้วก็พบว่ากระดุกสัตว์ที่พบเป็นสัตว์ป่า เช่น กวาง (*Cervus unicolor*) ละอง/ละมั่ง (*Cervus eldli*) วัว (*Bibos sp.*) หนู (*Rattus sp.*) และหอย ส่วนเศษภาชนะดินเผาพบว่าไม่มีแกลบข้าวเป็นส่วนผสมเช่นเดียวกับที่พบที่แหล่งภาพเขียนสีผาแต้ม ในเขตอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ภาพที่

วาดบนผนังหินซึ่งหลายแบบ อาทิ เช่น ภาพคน ภาพมือ ภาพเรขาคณิต ภาพสัตว์ต่างๆ ก็แสดงให้เห็นถึงว่าผู้เขียนน่าจะเป็นชุมชนเร่ร่อนเพราะภาพบางภาพที่พบนั้นคล้ายคลึงกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแหล่งภาพเขียนสีบนผนังหินส่วนมากก็อยู่ไกลจากแหล่งโบราณคดีบนพื้นราบมาก จึงเป็นไปได้ที่ชุมชนบนพื้นราบจะเป็นผู้เขียนภาพเขียนสีบนผนังหินที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กล่าวโดยสรุปภาพเขียนสีบนผนังหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเขียนที่น่าสนใจอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ภาพเรขาคณิต ภาพมือ และภาพเหมือน หรือภาพของจริง ผู้เขียนมีความเห็นว่าภาพเขียนสีบนผนังหินที่พบเหล่านี้ น่าจะมีการเขียนขึ้นมานานแล้วซึ่งอาจจะเขียนขึ้นก่อนการตั้งถิ่นฐานของชุมชนสมัยกลีกรรมบนพื้นราบทั้ง ๔ กลุ่มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มจากภาพเรขาคณิต ภาพมือและภาพเหมือนหรือภาพของจริงโดยเฉพาะภาพเหมือนหรือภาพของจริงมีอายุอยู่ในระหว่าง ๖๐๐-๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว ส่วนผู้เขียนคือ ชุมชนเร่ร่อนที่มีความเป็นอยู่โดยการล่าสัตว์และสร้างงานศิลปะบนพื้นผนังหินขึ้นเรื่อยมาจนเลิกเขียนภาพในที่สุด ซึ่งการสิ้นสุดนั้นอาจจะเพราะชุมชนเร่ร่อนเหล่านั้นได้ผสมผสานกับชุมชนที่เจริญกว่าตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๖ เป็นต้นมา

จับผู้ร้ายบุดวัดที่อยุธยา

เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๗ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรพร้อมด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ล้อมจับคนร้ายที่เข้ามาลักลอบขุดหาโบราณวัตถุที่บริเวณองค์เจดีย์วัดมหาสมัน (ร้าง) ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับพระตำหนักสิริยาลัย ภายในเกาะเมืองอยุธยา ในเขตตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ตัวคนร้าย ๔ คน พร้อมด้วยพาหนะซึ่งเป็นรถจักรยานยนต์ ๒ คัน และอุปกรณ์พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หลายอย่างที่ใช้ในการขุดเจาะ ขณะกำลังลงมือปฏิบัติการอย่างอุกอาจ โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง คนร้ายที่ถูกจับได้ เป็นชาย ๓ คน หญิง ๑ คน มีภูมิลำเนาตามบัตรประจำตัวประชาชนอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ๑ คน กทม. ๓ คน

ก่อนหน้านี้จะมีการกุมคนร้ายกลุ่มนี้ได้ นั้น สืบเนื่องมาจากได้มีการวางแผนปฏิบัติงานขุดแต่งเพื่อการบูรณะโบราณสถานแห่งนี้โดยใช้วิธีการจ้างเหมา เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นนักโบราณคดีได้เดินทางเข้าไปบริเวณโบราณสถานซึ่งมีต้นไม้และวัชพืชขึ้นรกราก เพื่อนำคณะผู้รับจ้างเข้าไปดูพื้นที่ที่จะดำเนินการ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๓๗ เวลาประมาณ ๑๐.๓๐ น. ได้ตรวจพบว่าบริเวณภายในองค์เจดีย์ได้มีคนร้ายมาลักลอบขุดหาโบราณวัตถุ ลึกลงไปประมาณ ๒ เมตร จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ชุดสำรวจตรวจสอบการบุกรุกโบราณสถานเข้าไปตรวจสอบอย่างใกล้ชิด

และสม่ำเสมอ แต่ก็ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้

จนกระทั่งวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๗ สำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ของพระตำหนักสิริยาลัยว่า ได้ยึดเครื่องมือที่คนร้ายใช้ขุดทั้งอยู่ที่เจดีย์วัดมหาสมัน และได้เก็บไว้ให้ นายบรรเวท รุ่งรุจี ผู้อำนวยการสำนักงานฯ จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับสิ่งของดังกล่าว และตรวจสอบสภาพของเจดีย์ที่ถูกลักลอบขุดเจาะ ปรากฏว่าคนร้ายได้ขุดเจาะภายในองค์เจดีย์ลึกลงไปจากเดิมอีกประมาณ ๑.๕ เมตร และได้ขุดเจาะหลุมเพิ่มอีก ๑ หลุม ทะลุถึงกัน ซึ่งคาดว่าจะใช้เป็นช่องระบายอากาศ ผอ.สนง.ฯ จึงได้มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ชั้นหนึ่งก่อน พร้อมกันนั้นก็ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่คอยดักจับผู้ร้ายให้ได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ซุ่มดักจับในตอนกลางคืน แต่ก็ไม่ได้ตัวคนร้าย

วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๗ เวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ได้ไปยังบริเวณวัดมหาสมันอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบบริเวณเพื่อจะได้จัดวางกำลังซุ่มดักจับคนร้ายต่อไป แต่บังเอิญไปพบคนร้ายกำลังปฏิบัติการอยู่ จึงได้วิทยุแจ้งผู้เกี่ยวข้องพร้อมขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสนับสนุน และสามารถล้อมจับคนร้ายได้ทั้งหมด

การกระทำของกลุ่มคนร้ายชุดนี้มีความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พุทธศักราช

๑. สภาพทั่วไปของวัดมหาสัน (ร้าง) เมื่อปี ๒๕๓๕

๒-๓ สภาพทั่วไปของเจดีย์วัดมหาสมัน (ร้าง) ปี ๒๕๓๗

๔-๕-๖ บริเวณองค์เจดีย์ที่ถูกคนร้ายขุดเจาะ

๗-๘ คนร้ายที่ถูกจับกุม

๕ รถจักรยานยนต์ที่ใช้เป็นพาหนะนำมาจอดชุมนุมอยู่ในป่าใกล้ๆ กับวัดมหาสมณ

๒๕๐๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ตามมาตรา ๑๐ คือ บุกรุกทำลายโบราณสถาน และขุดค้นสิ่งใดๆ ภายในโบราณสถานโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร มีโทษตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง คือ โทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากการกระทำต่อโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

ขณะนี้ผู้ร้ายทั้ง ๔ คน ได้ถูกคุมขังอยู่ที่สถานีตำรวจกองเมืองอยุธยา และเจ้าหน้าที่ได้รวบรวมหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และกำลังจัดทำสำนวนเพื่อส่งฟ้องศาลตามกฎหมายต่อไป

รายชื่อคนร้าย

๑. นายพีระ จันทน์นวย
๒. นายสุรา วงศ์วิทยาภิรมย์
๓. นายไพฑูรย์ มาทันใจ
๔. นางหนูแดง มาทันใจ

อุปกรณ์ต่างๆ ที่ยึดก่อนที่จะจับกุมคนร้ายและที่ยึดได้พร้อมกับตัวคนร้าย

๑. ชะแลง	๑ อัน
๒. ค้อนปอนด์	๑ อัน
๓. มีด	๑ อัน
๔. พลั่วสนาม	๑ อัน
๕. รอกทำจากล้อรถจักรยาน	๑ อัน
๖. ถุงมือ	๒ คู่
๗. ถุงปุ๋ย	๑๒ ใบ
๘. กระป๋องพลาสติก	๒ ใบ
๙. กระเป๋าสีของ	๓ ใบ

๑๐. รถจักรยานยนต์	๒ คัน
๑๑. ตะเกียงใช้ถ่านไฟฉาย	๑ ใบ
๑๒. กระตักน้ำ	๑ ใบ
๑๓. เครื่องมือซ่อมรถ	๑ กล่อง
๑๔. ยางอะไหล่รถจักรยานยนต์	๑ เส้น
๑๕. หมวกกันน็อค	๓ ใบ
๑๖. ค้อนและสากเหล็ก	
๑๗. รูป+เทียน	
๑๘. น้ำดื่มและเครื่องมือ	
๑๙. สิ่งของที่ใช้ในการป้องกันยิง	

รายชื่อเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรที่ร่วมจับกุมคนร้ายลักลอบขุดวัดมหาสมณ (ร้าง)

๑. นายขจร มุกมีคำ
นักโบราณคดี ๕
๒. นายบุญสืบ สอนกุลลาบ
ช่างศิลปกรรม ๔
๓. นายปราโมทย์ เงินไพโรจน์
นายช่างโยธา ๔
๔. นายวิเชียร กิจสนาโยธิน
นายช่างโยธา ๓
๕. นายบุญเชิด สถาพร
นายช่างโยธา ๓
๖. นายเดชศักดิ์ แนนอุดร
ยาม
๗. นายพีรศักดิ์ อรุณรัตน์
นักวิชาการวัฒนธรรม
๘. นายสุรนาท จาฏามาระ
นักวิชาการวัฒนธรรม
๙. นายสอิด กุลตรง
พนักงานขับรถยนต์
๑๐. นายลักษณะนันท์ ศรีจันทร์
คนงาน
๑๑. นายอานนท์ ไกรชนะ
คนงาน
๑๒. นายชัยสิทธิ์ สารยนต์
คนงาน

คณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ

คณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ: คนสำคัญของการเก็บหลักฐานปัจจุบัน

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นส่วนราชการในสังกัดกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารและโสตทัศนจดหมายเหตุ อันเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่ล้ำค่ายิ่ง ได้แก่ เอกสารสำคัญที่สิ้นกระแสการใช้ของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน เอกสารส่วนบุคคล เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ร่วมสมัย และเอกสารบันทึกเหตุการณ์สำคัญและเอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์และโทรทัศน์ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ จะดำเนินการเก็บรักษาเอกสารตามหลักวิชาการจดหมายเหตุ ซ่อมแซม อนุรักษ์ และให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่ทางราชการ ประชาชน และนักวิจัย ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

โดยที่งานจดหมายเหตุนั้นมีความรับผิดชอบอันสำคัญและกว้างขวาง ครอบคลุมตลอดทุกส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชน ทั้งยังเป็นผู้จัดทำบันทึกหลักฐานจดหมายเหตุ เหตุการณ์สำคัญของชาติอีกด้วย แต่ฐานะของกองจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นเพียงหน่วยงานระดับกอง คณะ

รัฐมนตรี ได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญดังกล่าว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีกรมศิลปากร เป็นกรรมการ และเลขาธิการ มีผู้แทนจากส่วนราชการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ และกำหนดนโยบายการเก็บรักษาและให้บริการ สอบค้นเอกสารของกองจดหมายเหตุแห่งชาติให้ ความเห็นชอบในการเปิดเผยเอกสารบางประเภท โดยมีเงื่อนไข และให้การตรวจสอบรับรองบันทึก เหตุการณ์และจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานของทางราชการ รวมทั้งการนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การดำเนินงานของคณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้เน้นภารกิจด้านการรวบรวมข้อมูลและจัดทำจดหมายเหตุงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีสำคัญเป็นส่วนใหญ่ กระทรวงศึกษาธิการ จึงเห็นสมควรเสนอขออนุมัติปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อให้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการจดหมายเหตุ และผู้แทนจากส่วนราชการเพิ่มเติมให้ครบทุกกระทรวง รวมทั้งขยายอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมภารกิจต่างๆ ของกอง

จดหมายเหตุแห่งชาติอย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อระดมสรรพปัญญาดีความคิดเห็นจากบุคคลในสาขาที่เกี่ยวข้องในอันที่จะร่วมพัฒนาและบริหารงานจดหมายเหตุแห่งชาติให้เจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๗ เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมศิลปากร เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีกรรมการจากส่วนราชการต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิ อีก ๒๕ คน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการรวบรวมเอกสารและพัฒนากิจการจดหมายเหตุแห่งชาติ ร่าง แก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ รวมทั้งการออกกฎกระทรวงและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายการจัดทำ ตรวจสอบ และจัดพิมพ์เผยแพร่จดหมายเหตุงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีสำคัญอื่นๆ ที่มีความสำคัญในระดับชาติ ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาและกำหนดเงื่อนไขการให้บริการเอกสารจดหมายเหตุ ตลอดจนดำเนินการอื่นใด เพื่อการพัฒนางานจดหมายเหตุแห่งชาติตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการเฉพาะกิจ

คณะกรรมการจดหมายเหตุแห่งชาติ

(มติคณะรัฐมนตรี ๒ สิงหาคม ๒๕๓๗)

องค์ประกอบ

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธานกรรมการ
๒. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
รองประธานกรรมการ
๓. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้แทน
รองประธานกรรมการ

๔. ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน
กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการคลัง หรือผู้แทน
กรรมการ
๖. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้แทน
กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้แทน
กรรมการ
๘. ปลัดกระทรวงคมนาคม หรือผู้แทน
กรรมการ
๙. ปลัดกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๐. ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๒. ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๓. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
สิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๔. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๕. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๖. ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๗. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ หรือผู้แทน
กรรมการ
๑๙. ราชเลขาธิการ หรือผู้แทน
กรรมการ
๒๐. เลขาธิการพระราชวัง หรือผู้แทน

กรรมการ

๒๑. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือผู้แทน

กรรมการ

๒๒. คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต

กรรมการ

๒๓. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

กรรมการ

๒๔. ผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์

กรมศิลปากร

กรรมการ

๒๕. อธิบดีกรมศิลปากร

กรรมการและเลขานุการ

๒๖. รองอธิบดีกรมศิลปากร (ที่ได้รับมอบหมาย)

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๗. ผู้อำนวยการกองจดหมายเหตุแห่งชาติ

กรมศิลปากร

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดนโยบายการรวบรวมเอกสาร
และพัฒนากิจการจดหมายเหตุแห่งชาติ

๒. ร่าง แก้ไข ปรับปรุง พระราชบัญญัติ
จดหมายเหตุแห่งชาติ รวมทั้งการออกกฎกระทรวง
และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๓. กำหนดนโยบายการจัดทำ ตรวจสอบ
และจัดพิมพ์เผยแพร่จดหมายเหตุงานพระราชพิธี
รัฐพิธี และพิธีสำคัญอื่นๆ ที่มีความสำคัญในระดับ
ชาติ

๔. ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาและ
กำหนดเงื่อนไขการให้บริการเอกสารจดหมายเหตุ
ตลอดจนดำเนินการอื่นใดเพื่อการพัฒนางาน
จดหมายเหตุแห่งชาติตามที่คณะกรรมการเห็น
สมควร

๕. ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
ดำเนินการเฉพาะกิจ

สุริยคราส

สามารถ ทรัพย์เย็น

สุริยคราส ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ อธิบายว่าสุริยคราสเป็นคำนาม คือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และโลก โคจรเข้ามาอยู่ในแนวเดียวกัน โดยดวงจันทร์อยู่กลางทำให้เงาดวงจันทร์บังดวงอาทิตย์ บางทีเรียกว่าสุริยุปราคา และในปรากฏการณ์เดียวกันนี้ หากดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์โคจรเข้ามาในแนวเดียวกัน โดยโลกอยู่ระหว่างกลาง ก็ทำให้เงาของโลกบังดวงจันทร์ เรียกว่า จันทรคราส หรือ จันทรุปราคา ปรากฏการณ์เช่นนี้นานหลายปี จึงจะเกิดขึ้นสักครั้ง และถ้าการโคจรของดวงดาวดังกล่าว เข้ามาอยู่ในแนวเดียวกัน ตรงตำแหน่ง ประชากรในโลกนี้ แต่ละประเทศ ที่อยู่ตรงมุมตรงองศาได้แนวคราส จะสามารถเห็นดวงดาวบังกันเต็มดวง ถ้าเป็นสุริยคราสหรือสุริยุปราคา ก็จะเห็นดวงอาทิตย์ที่ขยายแสงร้อนแรงแผดจ้าค่อยๆ มีดมืดไปที่ละน้อย จนมืดมืดไปทั้งดวง เรียกว่า คราสเต็มด้วยอากาศที่เคยร้อนแรงก็จะเย็นลง แสงสว่างจะค่อยมืดลง นกกาจะบินกลับรัง โดยสำคัญว่าเย็นค่ำแล้วได้เวลากลับรัง พืชบางชนิดก็จะหุบใบนอน และทำนองเดียวกันนี้หากเป็นจันทรคราส หรือ จันทรุปราคาดวงจันทร์ที่ทอแสงนวลใสให้แสงสว่างในยามค่ำคืน ก็จะค่อยๆ มีดลงมืดลงจนมืดไปทั้งดวง ลักษณะการ เช่นนี้ คนโบราณเรียกว่า “ราหูอมจันทร์” และกว่าจะคืนสภาพหรือสว่างดังเดิมก็ใช้เวลา ประมาณเกือบ ๒ ชม. คือน้อยๆ

สว่างขึ้นทีละนิด จนเต็มดวงดังเดิม สำหรับประเทศไทยเรานั้น เคยเกิดสุริยคราส หรือสุริยุปราคาเต็มดวง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๗ ปัจจุบัน วิชาดาราศาสตร์เจริญก้าวหน้าจนสามารถคำนวณได้ว่า จะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในประเทศไทยอีกครั้งใน วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ เวลา ๑๐.๔๒ น. จังหวัดที่ผู้คนจะสามารถชมได้ชัดเจนคือ จังหวัดทางภาคกลาง โดยเฉพาะอำเภอชัยบาดาล จัหวลลพบุรี ขึ้นไปถึงภาคเหนือตอนล่างคือ จังหวัดตาก นครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางอำเภอสีคิ้ว อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จนถึงจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดอื่นๆ ในอาณาบริเวณโดยรอบ

การดูสุริยคราสหรือสุริยุปราคา ท่านว่าห้ามดูด้วยตาเปล่า เมื่อผู้เขียนยังเด็ก ผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ใช้กระจกลูไปอังกับตะเกียงที่ขยายใส่ให้ใหญ่จะลูกโพรง และมีเขมามาก กระจกลูก็จะรับเขม่าดำติดกับกระจกลูแล้วจึงเอาไปส่องดูดวงอาทิตย์ครั้งโตขึ้นมาหน่อย ก็เคยใช้ฟิล์มถ่ายรูปที่ถ่ายเสียเป็นฟิล์มดำๆ ส่องดูเหมือนกัน กล่าวโดยสรุป เมื่อเกิดสุริยุปราคา ห้ามใช้ตาเปล่าดูดวงอาทิตย์จะต้องมองผ่านกระจกลูควั่นดำ ซึ่งในปัจจุบันใช้ฟิล์มทึบแสงส่องดูจะง่ายขึ้น เมื่อคราสเต็มดวงแล้วจึงสามารถมองดวงอาทิตย์ด้วยตาเปล่าได้

เมื่อเกิดสุริยคราสหรือสุริยุปราคา นักดาราศาสตร์กล่าวว่าจะสามารถศึกษาปรากฏการณ์ตามธรรมชาติได้ดังต่อไปนี้

- อุณหภูมิจะลดลงอย่างชัดเจน บางแห่งอาจมีน้ำค้างเกิดขึ้น
- ท้องฟ้าจะมีดลัลลงจนสามารถเห็นดาวบางดวงได้
- นก กา ไก่ จะกลับรังนอน โดยคิดว่าใกล้ค่ำแล้ว สัตว์กลางคืนจะเริ่มออกหากิน
- พืชบางชนิดจะหุบใบนอน (ไมยราบ โสน ฯลฯ)
- เมื่อดวงจันทร์เริ่มลดบังดวงอาทิตย์จะปรากฏตะวันเสี้ยว (CRESCENT SUN) เหมือนเดือนเสี้ยว
- เมื่อเกิดตะวันเสี้ยว แสงที่ลอดไปไม่ถึงพื้น จะเป็นรูปเสี้ยวไปด้วย ไม่เป็นรูปวงกลมเหมือนทุกวัน
- ก่อนและหลังดวงอาทิตย์ถูกบังหมดดวงจะปรากฏแถบเงา (SHADOW BANDS) เป็นริ้วๆ วูบวาบทาบลงบนพื้นโลกทั่วไป
- คอยชมลูกปัดของเบลีย์ (BAILY'S BEADS) และปรากฏการณ์แหวนเพชร (DIAMOND RING EFFECT) บนท้องฟ้าสดสวย
- จะศึกษาเปลวสุริยะ (PROMINENCES) และแสงรัศมี "โคโรนา" (CORONA) ของดวงอาทิตย์ได้โดยสะดวก โคโรนาจะมีความสว่างเย็น ดาลายแสงจันทร์เพ็ญท้องฟ้าไม่มีดสนิทกแต่ดูเวลาที่หน้าปัดนาฬิกาข้อมือต้องใช้ไฟฉายช่วย
- จะพิสูจน์ทฤษฎีสัมพันธภาพทั่วไป ของไอน์สไตน์เกี่ยวกับแรงดึงดูดของมวล ที่มีต่อแสงได้ในครั้งนี้ ฯลฯ

สุริยคราสหรือสุริยุปราคา ปรากฏการณ์ธรรมชาติอันมหัศจรรย์ในประเทศไทยคราวใหม่นี้ หากท่านผู้อ่านพลาดชม ก็คงไม่มีโอกาสได้ชมในชั่วชีวิตนี้ยกเว้นคนรุ่นใหม่ เพราะปรากฏการณ์ธรรมชาติอันมหัศจรรย์เช่นนี้ จะเกิดขึ้นอีกใน ๗๕ ปีข้างหน้า

(ใบปิดประกาศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต ๗ ลพบุรี)

มนุษยชาติในโลกนี้มีการศึกษา มีความรู้ เรื่องดาราศาสตร์ เท่าใด เมื่อไร ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่จากการศึกษา ศิลปจารึกวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ประมาณตอนปลายของพุทธศตวรรษที่ ๑๖ มีคำกล่าวว่า "มหาศักราช ๙๖๔ (พ.ศ. ๑๕๘๕) ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๕ แห่งวิศุสงกรานต์....." และคำอธิบายศัพท์โดย นายอำเภอ คำโท อธิบายว่า "วิศุสงกรานต์....." เป็นวันที่พระอาทิตย์อยู่ตรงศีรษะ คือ เวลาเที่ยง มีเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากัน (จารึกในประเทศไทย เล่ม ๓ อักษรขอม พุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร พิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๙) ต่อมาผู้เขียนได้ขอให้ นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร อธิบายคำว่า "วิศุสงกรานต์" ซึ่งได้รับความกรุณาแปลดังต่อไปนี้

"สงกรานต์" คือการโคจรของดวงดาว จากระาศหนึ่งไปสู่ราศีหนึ่ง

"วิศุ" คือ วันที่ดวงอาทิตย์ ขึ้นตรงทิศ ตะวันออก ตกตรงทิศตะวันตก ในวันนั้นดวงอาทิตย์จะตรงศีรษะในตอนเที่ยงวัน และมีเวลากลางวันเท่ากับเวลากลางคืน

จากหลักฐานข้อมูลซึ่งปรากฏในหลักศิลาจารึกดังกล่าว เป็นเครื่องแสดงว่าบรรพชนแต่อดีตกาล อย่างน้อยตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๘๕ มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญทางด้านดาราศาสตร์มาก่อนแล้ว และศาสตร์แขนงนี้ได้เผยแพร่สืบทอดต่อเนื่องมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ คราวเมื่อมีการตั้งมโนปณิธานในการรังสรรค์สร้างปราสาท ศาสนสถานพนมรุ้ง ถวายเป็นที่สถิตย์แด่ พระศิวะมหาเทพ เมื่อได้มีการเลือกเอาทำเล หรือ

ไชยภูมิ บนขอบปล่องภูเขาไฟพนมรุ้ง ทางด้านทิศใต้ หักล้างทางพงศมัตต์ ปรับพื้นแนวนหน้าดีแล้ว จึงกำหนดเอาวัน วิศุสงกรานต์ เป็นปฐมแห่งการวางศิลาฤกษ์ บรรจุวัตถุมงคลไว้ เพื่อความเป็นสิริมงคล และความศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทศาสนสถาน แล้วเผารอดวงอาทิตย์ขึ้น จวบจนทอแสงแรงกล้าพันทิวไม้ขึ้นสู่ปากฟ้า จึงเล็งที่ดวงอาทิตย์ วางแนวสำหรับทำผังแห่งปราสาทแล้วซึ่งเชือกปักหมุดไว้ ครั้นนำก้อนศิลามาวางเรียงนับตั้งแต่ส่วนรากฐานให้มั่นคง ก่อซ้อนจนเต็มตามรูปแบบแห่งฐานปราสาท จึงถึงขั้นตอนแห่งการก่อตั้งกรอบวงกบศิลาของบานประตูทางเข้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก โดยเคลื่อนขยับธรณีประตู ไปตรงกึ่งกลางให้ตะแแนวเชือกที่ขึงไว้แล้วบากให้เป็นรอยเส้นยาวๆ หรือกากบาท เพื่อกันความผิดพลาด ต่อจากนั้นจึงนำก้อนศิลาที่ปรับด้านข้างทั้ง ๔ ด้าน ให้เรียบ มาวางเรียงก่อซ้อนขึ้นไปจนได้รูปรางทรวงทรงดังประสงค์ ปรับผิวผนังด้านนอกให้เรียบ แล้วจึงแกะสลักลวดลายจนสำเร็จเสร็จสิ้นเป็นปราสาทศาสนสถาน อันยิ่งใหญ่สวยงาม

การที่บรรพชนแต่อดีตกาล กำหนดเอาวันแห่งวิศุสงกรานต์ เป็นปฐมฤกษ์แห่งการก่อสร้างนั้น เป็นไปดังความประสงค์ คือ ครั้นครบรอบปี โดยหวนกลับมาสู่วันวิศุสงกรานต์แห่งปีถัดไป จากการที่ได้วางแนว วางผังปราสาทโดยเล็งที่ดวงอาทิตย์ไว้วันนั้น ครั้นถึงวันครบรอบปี ดวงอาทิตย์ก็จะโคจรกลับมาตามราศีเดิม ลำแสงแห่งดวงอาทิตย์ ก็จะสาดส่องผ่านเข้าประตู ของปราสาทศาสนสถานพนมรุ้ง ตามความประสงค์แห่งบรรพชนแต่อดีตกาล ตามปรัชญาที่กล่าวกันว่า ดวงอาทิตย์คือ ธาตุไฟ ดังนั้น ลำแสงแห่งดวงอาทิตย์ที่สาดส่องลอดช่องทวารของแต่ละห้อง ซึ่งแน่นอนว่าในแต่ละห้องนั้นย่อมประดิษฐานรูปเคารพไว้ก่อน ครั้นลำแสงแห่งดวงอาทิตย์พาด

ผ่านไปตอรูปเคารพ ก็เปรียบเสมือนการประจุธาตุไฟอันยิ่งใหญ่เข้าไปยังรูปเคารพ เพื่อเป็นการเติมพลังให้ทรงอานุภาพโดยไม่เสื่อมคลายตลอดไป

ความชาญฉลาด รอบรู้ เกี่ยวกับดาราศาสตร์ของบรรพชนแต่อดีตกาลที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพนมรุ้งได้ถูกกลบทับลงกับก้อนศิลา ที่เคยปรากฏโฉมอันสวยงามละฟ้าเคลียเมฆบนยอดขอบปล่องของภูเขาไฟ ตามวัฏจักร คือ มีเกิดแล้วมีดับ พนมรุ้ง ก็หนีไม่พ้นกฎแห่งธรรมชาตินี้ ตราบจนทางราชการได้เข้าไปฟื้นฟูบูรณาการปราสาทพนมรุ้ง จนกลับมาโอ้อ่าอลังการในลักษณะการเดิมเจ้าหน้าที่ผู้คนที่เกี่ยวข้องจึงได้ยลปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของแต่ละรอบปี นั่นก็คือ ลำแสงแห่งดวงอาทิตย์ ทะลุลอดผ่านช่องทวารของปราสาทพนมรุ้ง ในตอนเช้าตรู่แห่งวันวิศุสงกรานต์ ซึ่งนั่นก็คือ ความรู้ด้านดาราศาสตร์แต่อดีตกาลของมนุษยชาติ

ข่าวปรากฏการณ์อันแสนวิเศษสุดมหัศจรรย์ ณ ปราสาทพนมรุ้ง แพร่หลายขจรกระจายไปทุกหมู่เหล่า ซึ่งกล่าวขวัญอวดอ้างไปนานา จนถึงกลุ่มนักวิชาการด้านดาราศาสตร์ จึงเริ่มเข้าใจถึงความเป็นไปได้ ณ ปราสาทพนมรุ้ง หลังจากทีทราบความหมาย ของคำว่า วิศุสงกรานต์

จากนักโบราณคดีแล้ว นักดาราศาสตร์กลุ่มนั้น จึงได้ขอยุติว่า ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า EQUINOX ใน NEW MODEL ENGLISH-THAI DICTIONARY รวบรวมโดย สอ เสถบุตร อธิบายคำว่า EQUINOX ว่า

EQUINOX คือ วันที่พระอาทิตย์อยู่ตรงศีรษะเวลาเที่ยง และมีเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากันพอดี ในราววันที่ ๒๑ มีนาคม เรียกว่า VERNAL EQUINOX, SPRING EQUINOX หรือ วสันตวิษุวัต และในราววันที่ ๒๓ กันยายน เรียกว่า AUTUMNAL EQUINOX หรือ ศารทวิษุวัต อันเป็นคราวที่พระอาทิตย์ผ่านเส้น

ศูนย์สูตรของโลก EQUINOCTIAL ซึ่งเกิดขึ้นในเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากัน EQUINOCTIAL LINE เส้นวงกลมบนฟ้า ซึ่งตั้งฉากกับแกนโลก คือเส้นศูนย์สูตรบนฟ้า

ท่านผู้อ่านที่เคารพ ท่านตระหนักถึงความชาญฉลาดของบรรพชนแต่อดีตกาล ต่อวิชาดาราศาสตร์บ้างหรือยัง สำหรับสุริยคราสเต็มดวงคราวใหม่ ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ จังหวัดที่จะสามารถชมสุริยุปราคา ได้ชัดเจนคือที่ อำเภอยะบาดาล จังหวัดลพบุรี เวลาประมาณ ๑๐.๕๐ น. ดังนั้นผู้เขียนก็จะขอกล่าวถึง จันทรุปราคาหรือจันทรคราส และสุริยุปราคาหรือสุริยคราสเฉพาะที่เมืองลพบุรี ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๑๗๕-๒๒๓๑) เพื่อท่านผู้อ่านจะได้ทราบถึงความรู้ความสามารถ ทางวิชาดาราศาสตร์ของเราแต่อดีตกาลเมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปี

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงเป็นกษัตริย์ที่สนพระทัยในวิชาการต่างๆ มากมายรวมทั้งทรงโปรดยุทธภีฬา คือการเสด็จประพาสป่าเพื่อล่าเสือ และคล้องช้าง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาขบปี พระองค์ทรงใช้เวลาประทับ ณ เมืองลพบุรี ถึงประมาณ ๗-๘ เดือน คือ ช่วงหน้าฝนประมาณเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม จะประทับ ณ เมืองกรุงศรีอยุธยา จวบจนหน้าหนาวและหน้าร้อน ก็จะเสด็จไปประทับ ณ เมืองลพบุรี แต่ในช่วงเวลาที่ประทับเมืองลพบุรีหากมีพระราชภารกิจสำคัญมากน้อยลดหลั่นกันไป ก็จะเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงงานทางราชการที่พระนครศรีอยุธยา เสร็จแล้วจึงเสด็จกลับไปประทับ ณ ลพบุรี

จากการที่เลื่องลือกันว่า ทรงโปรดวิชาดาราศาสตร์ ไปถึงประเทศฝรั่งเศสในสมัยที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ซึ่งทรงโปรดเกล้าให้ เซอวาเลีย เดอ โชมอง เป็นราชทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี และ

ถวายเครื่องราชบรรณาการแด่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๘ ดังนั้นส่วนหนึ่งของเครื่องราชบรรณาการ จึงเป็น

๑. กล้องส่องยาว ๒ ฟิต ซึ่งเห็นของได้ไกล ๒ ไมล์ กล้องนี้ลงยา และมีสายทองด้วย (ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่มที่ ๘ ภาคที่ ๓๒-๓๕ จดหมายเหตุคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ภาคที่ ๑ หน้า ๑๘๘ สำนักพิมพ์ก้าวหน้า มิถุนายน ๒๕๐๘)

๒. ลูกโลก วัดผ่าศูนย์กลางโลก ๒ ฟิตครึ่ง ทำด้วยทองแดงปิดทอง ฐานทำด้วยเงินอย่างงดงาม ตอนฟ้านั้นมีรอบตัว และมีตัวสัตว์ ๑๒ ตัว ประจำฤดู กับมีดาวมีเดือนพร้อมบริบูรณ์ทุกอย่าง ดาวเดือนเหล่านี้ล้วนแต่ทำด้วยพลอยสีต่างๆ และโตเล็กตามส่วน แต่สิ่งที่น่าดูนั้นก็คือ โลกนี้หมุนได้ด้วยใช้เครื่องจักรซ่อนอยู่ข้างใน เช่นว่าเมื่อจะต้องการดู ปี เดือน วัน และเวลาแล้ว เดือนดาวบนอากาศจะมีอย่างไร ก็ต้องตรงกับวันเดือนปีที่ต้องการทราบนั้นด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อจะต้องการทราบวันและเวลา สุริยุปราคาหรือจันทรุปราคาก็เห็น และทราบโดยแน่นอน เพราะพวกปราชญ์ทางดาราศาสตร์ ได้คำนวณและกะส่วนลงในแผนที่โลกนี้เสร็จแล้ว ของประหลาดนี้จะเข้าวังใหญ่โตวังไหนๆ ก็ได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้ที่เข้าใจให้เครื่องเดินกำกับอยู่เสมอ

๓. แผนที่ภูมิศาสตร์ ขนาดใหญ่โตเท่ากับอันก่อน ในทวีปต่างๆ ซึ่งได้เขียนลงโดยแจ่มแจ้งนั้น เห็นน้ำทะเลขึ้นลง และตรงไหนน้ำทะเลขึ้นมากน้อยเพียงไหนที่ตำบลใดขึ้นลงเวลาใด ก็ได้ทำไว้ให้เห็นชัดเจนด้วย ของทั้งสองสิ่ง ผู้ที่ไม่ได้เห็นด้วยตาของตนเองแล้ว ไม่ใครจะเชื่อว่าเป็นของมีขึ้นได้เลย (เรื่องเดียวกันหน้า ๒๐๒)

มองสิเออร์ เซอวาเลีย เดอ โชมอง ราชทูตกับพวก พักอยู่ในเมืองไทย ๓ เดือน พอถึงเดือนธันวาคม ๒๒๒๘ ก็เดินทางออกจากกรุงศรีอยุธยา

กลับประเทศฝรั่งเศส ไปถึงเมืองเบรสต์ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๒๒๙ (เรื่องเดียวกันหน้า ๔๐๒)

สำหรับท่านผู้อ่านที่สนใจวิชาดาราศาสตร์ หรือศาสตร์แขนงอื่น ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าทันสมัย อันเป็นสิ่งยืนยันว่าบรรพชนของเรา และบรรพชนัตริยาธิราชเจ้า มีความชาญฉลาด มีพระปรีชาญาณชาญฉลาดสูงส่ง ก็สามารถศึกษาหาอ่านได้จาก จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยามของบาทหลวงตาซาร์ด นายสันต์ ท.โกมลบุตร แปล กรมศิลปากรพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๑๗ หนังสือเล่มนี้ บาทหลวงตาซาร์ด ได้จัดบันทึกเหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆ แต่อดีตซึ่งได้ประสบพบเห็นด้วยตนเอง รวมทั้งจากการบอกเล่าบรรยายไว้สำหรับที่เกี่ยวข้องกับวิชาดาราศาสตร์คณิตศาสตร์ ณ เมืองลพบุรีนั้น ได้กล่าวว่าเมื่อออกญาวิชาเยนทร์ ฟอลคอน หรือที่เรียกขานในแบบฝรั่งเศสว่า ม. ก็องสแตงซ์ ทราบว่า พระบาทหลวงในคณะเป็นทั้งนักดาราศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ จึงตกลงใจที่จะให้คณะราชทูตและพระบาทหลวงเข้าเฝ้าเป็นการภายใน ณ เมือง ลพบุรี จึงจัดเรือขนาดใหญ่สองลำบรรทุกสิ่งของเครื่องใช้ และอีกลำหนึ่งที่มีฝีพายถึงแปดสิบคน พาพระบาทหลวงไปลพบุรี ในเดือนพฤศจิกายน ๒๒๒๘

ภายในไม่กี่วัน สมเด็จพระนารายณ์ ก็ทรงโปรดให้ราชทูต และพระบาทหลวงเข้าเฝ้า ณ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เป็นการสนทนาระหว่างพระองค์ กับมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการสังเกตจันทรุปราคาที่จะเกิดขึ้นในเดือนธันวาคม เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่พระองค์สนพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงมีพระราชกำหนดให้ใช้พระที่นั่งไกรสรสีหราช หรือพระที่นั่งเย็น หรือพระตำหนักทะเลชุบศร เป็นที่สังเกตจันทรุปราคา ดังนั้นเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๒๒๘ พระบาทหลวงชาวฝรั่งเศส จึงได้ไปตรวจตราสถานที่และตั้งกล้องดูดาว และเครื่องมือต่างๆ ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม แล้วรอจนถึงเวลาใกล้สาม

นาฬิกาหลังเที่ยงคืนแล้วจากที่ปรับกล้องส่องดูดาว ยาวห้าฟุต ถวายเพื่อทอดพระเนตรในทันทีที่เริ่มคราส ณ ช่องพระบัญชาด้วยความสนพระทัยและพอพระทัย ต่อจากนั้นทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทอดพระเนตรจันทรุปราคา จากกล้องส่องดาวขนาดสิบสองฟุต ที่บาทหลวง เดอ ฟองเตอเนย์ ใช้อยู่ หลังจากที่ได้ปรับกล้องเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระนารายณ์ก็เสด็จไปทอดพระเนตรกล้องส่องดาว โดยมีได้ถือพระองค์หรือเครื่องครัดต่อระเบียบโบราณราชประเพณีแต่อย่างใด (เล่มเดียวกันหน้า ๖๙-๗๐)

เมื่อคณะราชทูตฝรั่งเศสจะเดินทางกลับ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้ส่งออกพระวิสุตรสุนทร หรือเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) เป็นราชทูตเดินทางไปเจริญราชไมตรีกับพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ณ ประเทศฝรั่งเศส โดยร่วมเดินทางกลับไปพร้อมกับคณะราชทูต เซอวาเลีย เดอ โชมอง และเนื่องจากพระองค์ทรงสนพระทัยในเรื่องดาราศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องสุริยุปราคา และจันทรุปราคา ดังนั้นคงจะทาบตามและฝากฝังบาทหลวงตาซาร์ด ให้ช่วยทูลขออนักดาราศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ ชาวฝรั่งเศส จากพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ให้เดินทางมากรุงศรีอยุธยาพร้อมกันกับออกพระวิสุตรสุนทร ในตอนเดินทางกลับมากรุงศรีอยุธยาให้ด้วย (จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยามของ บาทหลวงตาซาร์ด หน้า ๔๙ - ๕๐)

หลังจากราชทูตไทยถวายราชสาส์น และเครื่องราชบรรณาการต่อพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และในช่วงเวลาที่จะต้องเดินทางกลับ พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสได้แต่งตั้ง ลาลูแบร์ เป็นราชทูต พร้อมกับบาทหลวง เยซูอิต ๑๒ คน ตามคำขอของสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งในขณะนี้ บาทหลวงตาซาร์ดก็ร่วมเดินทางมากรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๓๐ ด้วย โดยมีเครื่องราชบรรณาการที่น่าสนใจคือ

๑. เครื่องมือโรเมอร์สองเครื่อง

๒. กล้องส่องดูดาวสองกล้อง กล้องยาวหกฟุต อีกกล้องหนึ่งยาว สิบสองฟุต (จดหมายเหตุการเดินทางครั้งที่ ๒ ของบาทหลวงคาซาร์ต ค.ศ. ๑๖๘๗ - ๑๖๘๘ กรมศิลปากร พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ หน้า ๑๔๗)

เครื่องราชบรรณาการดังกล่าวข้างต้น คณะราชทูตซึ่งมี ลา ลูแบร์ เป็นหัวหน้า ได้กล่าวอย่างมั่นใจว่า คงถูกพระทัยและสมพระทัย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงรักวิชาดาราศาสตร์เป็นนักหนา หลังจากนั้น สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม ทรงขอให้คณะราชทูตซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องดาราศาสตร์ช่วยอธิบายวิธีใช้เครื่องมือเหล่านั้น พร้อมกับมีพระกระแสรับสั่งให้โหราจารย์ของพระองค์ ซึ่งหมอบเฝ้าอยู่เบื้องหลัง ให้เข้าไปใกล้ๆ เพื่อจดจำข้อความวิธีใช้โดยถูกต้อง และให้ตามไปหาบรรดา

บาทหลวงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาให้แม่นยำปราศจากข้อสงสัย (เล่มเดียวกันหน้า ๑๔๙)

จากหลักฐานตามเอกสารดังกล่าวข้างต้น ยืนยันได้ว่าในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการศึกษาวิชาดาราศาสตร์เป็นอย่างดี จนสามารถตั้งกล้องดูดาวตามสถานที่ต่างๆ อาทิ ตึกโคระซาน (ภายในวัดเสาชิงช้า อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี) อาคาร ๘ เหลี่ยม สูง ๓ ชั้น ณ วัดสันเปาโล นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจจันทรุปราคา เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๒๒๘ ณ พระที่นั่งไกรสรสีหราชหรือพระที่นั่งเย็น หรือที่ปรากฏในจดหมายเหตุฯ เรียกว่า พระตำหนักทะเลชุบศรสำรวจสุริยุปราคา (บางส่วน) เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๒๓๑ การสำรวจคราส ทั้ง ๒ ครั้ง กระทำกัน ณ เมืองลพบุรี

สื่อประชาสัมพันธ์ทางศิลปวัฒนธรรม ที่กรมศิลปากรรับผิดชอบและประสานงาน

รายการ "สังคีตศิลป์" ทุกวันอาทิตย์

เวลา ๒๑.๐๐-๒๑.๓๐ น.

ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

รายการ "เมืองไทยนี้ดี" ทุกวันศุกร์

เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ น.

ช่วงปิดภาคเรียน

ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา

(เครือข่าย ๒) ความถี่ ๑.๔๖๗ กิโลเฮิร์ตซ์

รายการ "จดหมายเหตุกรุงศรี"

ทุกวัน หลังข่าวภาค ๑๙.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๗

รายการ "เราคือคนไทย"

ทุกวันจันทร์, อังคาร เวลา ๐๘.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ อสมท.

รายการ "รอยไทย"

ทุกวันหลังข่าวภาค ๑๙.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี

ช่อง ๙ อสมท.

รายการ "คันทองสองไทย"

ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๙.๓๐-๑๖.๐๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗

นิตยสารศิลปากร

หนังสือเผยแพร่ทางวิชาการของกรมศิลปากร กำหนดออกรายสองเดือน

ราคาจำหน่ายเล่มละ ๓๐ บาท ตั้งชื่อได้ที่ ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

กรมศิลปากร กทม. ๑๐๒๐๐

สารกรมศิลปากร

เอกสารประชาสัมพันธ์กรมศิลปากร กำหนดออกเป็นรายเดือน (แจกฟรี)

สำหรับสถาบัน นักศึกษา ห้องสมุด และสื่อมวลชน ติดต่อที่ ฝ่ายเผยแพร่

และประชาสัมพันธ์

ข่าวสารหอสมุดแห่งชาติ

เอกสารเผยแพร่ข่าวสารของหอสมุดแห่งชาติกำหนดออกเป็นรายสามเดือน

(แจกฟรี) ติดต่อที่หอสมุดแห่งชาติ ท้าวสุกรี กทม.

พิพิธภัณฑ์สาร

เอกสารเผยแพร่ข้อมูลทางวิชา กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

และสถาบันในวงการพิพิธภัณฑ์สถาน กำหนดออกเป็นราย ๒ เดือน

(แจกฟรี) ติดต่อที่กองพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

ลักษณะการแต่งกายชุดนารีศรีนคร

- สวมเสื้อในนางสีแดงกำมะหยี่ลิบด้วยดิ้นทอง
- นุ่งผ้าพิมพ์ทอง
- สวมกรองคอ
- สวมเครื่องประดับศีรษะ
- สวมเครื่องประดับครบชุด
- สวมเครื่องประดับบ่า

ลักษณะทำนองเพลง ทำนองเพลงระบำ

นารีศรีนครได้นำมาจากทำนองเพลงโนรา และทำนองเพลงหนังตะลุงที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งทำนองเพลงที่นำมาประกอบการแสดงระบำนารีศรีนครนี้ ได้ถูกถ่ายทอดกันมาเป็นทอดๆ โดยไม่มีหลักฐานประวัติความเป็นมาว่าท่านผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์

วงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแสดง

ชุดนารีศรีนครใช้วงดนตรีพื้นเมืองภาคใต้ ซึ่งมีการพัฒนาปรับปรุงการผสมวงขึ้นใหม่ โดยนำเอา ซอด้วง ซออู้ ปี่ด และกลองตุ๊ก ซึ่งแต่เดิมใช้เพียง ๑ ใบ เข้ามาผสมวงเพื่อความเหมาะสมกับการบรรเลงและการแสดง

โอกาสที่ใช้ ใช้แสดงในโอกาสต่างๆ เช่น วันเทศกาล วันนักขัตฤกษ์ และวันสำคัญต่างๆ

ระบำนารีศรีนคร

วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราชเป็นสถาบันที่ต้องอนุรักษ์ เผยแพร่และคิดค้นระบำพื้นเมืองใหม่ๆ ขึ้นมาให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป ซึ่งวัตถุประสงค์ข้อนี้ของวิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราชได้ทำมาโดยตลอด และในปี พ.ศ.๒๕๓๗ ได้คิดประดิษฐ์ทำรำชุดนารีศรีนครขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของประชาชนทางภาคใต้ให้ออกสู่สายตาของประชาชน ทั่วไป

ระบำนารีศรีนคร เป็นระบำที่วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราชได้คิดประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่จากจินตนาการ โดยยึดหลักคุณงามความดีของชาวเมืองนครศรีธรรมราชที่เคยเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาล เจ้าผู้ครองเมืองนครทุกพระองค์ต่างดำรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมเป็นที่ปรากฏ ต่อชาวเมืองนครและหัวเมืองต่างๆ

ในคุณงามความดีเหล่านี้วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช จึงคิดประดิษฐ์ระบำชุดนารีศรีนครขึ้นเพื่อเป็นราชสักการะ ผู้แสดงจะถือเชิงเทียนคล้ายรูปดอกบัวซึ่งเปรียบเสมือนพุทธศาสนา ดวงแก้วที่ห้อยล้อมดอกบัวเปรียบเสมือนความบริสุทธิ์และแสงเทียนเปรียบเสมือนความสว่างไสวและความรุ่งเรืองของชาวเมืองนครศรีธรรมราช

ลักษณะลีลาท่ารำ ระบำชุดนี้จะมีลักษณะท่ารำที่เน้นเรื่องของการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางภาคใต้ โดยการจินตนาการ ลักษณะท่ารำจะนำเอาเอกลักษณ์ของท่ารำทางภาคใต้เข้ามาผสมผสานกับลักษณะชีวิตความเป็นอยู่และการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ระบำชุดนี้เป็นระบำที่สวยงามชุดหนึ่งของภาคใต้